

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2336	05 oktober 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 50/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

b.a.

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Kolonel Klu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2336 d.d. 05 oktober 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

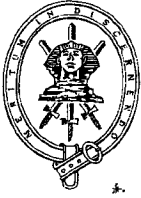
HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

50/95

(Afgesloten 051200B OKT 1995)

Conclusie/voorzicht

De Bosnisch-Servische strijdkrachten doen pogingen tenminste een deel van het vorige maand verloren gebied in west-Bosnië te heroveren. Zij lijken daarbij clandestiene militaire steun uit "Joegoslavië" te ontvangen. Ook de Bosnische Moslims lijken de voorkeur te geven aan voortzetting van de strijd. Er zijn meldingen van gevechten tussen Kroaten en Moslims in de westelijke enclave rond Bihac.

Vooralsnog is onzeker of het beginsel-akkoord over Oost-Slavonië daadwerkelijk de basis zal vormen voor een politieke regeling van dit conflict, met inbegrip van een herstel van de Kroatische soevereiniteit over deze regio. Dit zal afhangen van de verdere invulling van de overeenkomst, waarover naar verwachting nog moeizaam onderhandeld zal moeten worden.

Onduidelijk is wie voor de aanslag op de Macedonische president Gligorov verantwoordelijk is geweest. Zijn verdwijnen zou de politieke instabiliteit in Macedonië verder aanwakkeren.

Bosnië-Herzegovina

Eerder deze week hebben Bosnische regeringseenheden (ABiH) met zware artillerie beschietingen uitgevoerd op Servische doelen rond de Bosnische hoofdstad Sarajevo. De beschietingen werden uitgevoerd vanuit de zone van 20 km rond de hoofdstad waarbinnen zich geen zware wapens mogen bevinden. Kennelijk wil de ABiH (die zijn zware wapens niet uit de hoofdstad heeft hoeven terugtrekken, maar deze onder VN-toezicht had dienen te plaatsen) gebruik maken van het feit dat het leeuwedeel van de Servische zware wapens, die gedurende enkele jaren Moslim-woonwijken hebben beschoten, de afgelopen weken onder zware druk van VN en NAVO zijn teruggetrokken tot buiten die zone. Wellicht vormen deze beschietingen de eerste stap in een nieuwe poging van de ABiH om het Servische beleg van Sarajevo definitief te breken. Meer voor de hand ligt echter dat de Bosnische regering, die de afgelopen dagen heeft aangegeven weinig heil te zien in een staakt-het-vuren en een vredesregeling op basis van de onlangs gesloten akkoorden, de Serviërs wil provoceren tot een militaire reactie die het vredesproces zou doorkruisen en tot nieuwe NAVO-aanvallen op Servische stellingen aanleiding zou kunnen geven.

[REDACTED]

Er zijn aanwijzingen dat in de top van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) op relatief grote schaal zuiveringen worden doorgevoerd. Zo zou de commandant van het Tweede Korps, dat verantwoordelijk was voor de verdediging van het zuidwestelijke deel van de "Servische Republiek", zijn ontslagen, alsmede diverse commandanten van brigades die tot dat Korps behoren. Opperbevelhebber Mladic van de VRS zou persoonlijk het bevel tot deze mutaties hebben gegeven. Naar alle waarschijnlijkheid bestaat er een verband tussen deze aanslagen en het opvallend grote terreinverlies dat het Tweede Korps de afgelopen weken heeft geleden. Mladic heeft met deze maatregel de betrokken bevelhebbers direct verantwoordelijk gesteld voor dit verlies. Daarbij dient overigens te worden aangetekend dat Mladic zelf zich ten tijde van dit verlies een aantal dagen in Belgrado bevond voor een medische behandeling waarvan de urgentie niet vaststond.

[REDACTED] in het voormalige Joegoslavië maakt overigens melding van geruchten dat de ontslagen officieren met de terugtrekking van hun eenheden uit grote delen van west-Bosnië op bevel van de "Joegoslavische" regering hebben gehandeld. Deze melding is in lijn met de veronderstelling dat het terreinverlies in west-Bosnië tenminste voor een deel het gevolg is geweest van een overeenkomst tussen Serviërs en in het bijzonder de Kroaten, die bovendien de Serviërs in staat stelde beter te verdedigen posities in te nemen. Gezien zijn goede betrekkingen met (leden van) de "Joegoslavische" legertop zou ook Mladic tenminste stilzwijgend met een dergelijke overeenkomst moeten hebben ingestemd. Overigens hebben de VRS juist in het gebied van het Tweede Korps de afgelopen dagen weer enige terreinwinst geboekt, zowel ten opzichte van de (Bosnische) Kroaten als van de ABiH.

Bosnisch-Servische media maken melding van de aanwezigheid van leden van "Joegoslavische" (para-)militaire eenheden in de Bosnisch-Servische plaats Banja Luka. Het zou hier gaan om particuliere milities en "speciale eenheden" van de reguliere "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ). Er waren reeds eerder aanwijzingen dat er Servische milities naar Bosnisch-Servisch gebied waren overgebracht; dit kan slechts met instemming van de "Joegoslavische" autoriteiten zijn gebeurd. Hoewel (nog) niet bevestigd, zou de aanwezigheid van VJ-militairen in Banja Luka passen in het kader van de clandestiene "Joegoslavische" hulp aan de Bosnische Serviërs. Over deelname van "Joegoslavische" militairen aan de gevechten in west-Bosnië is niets bekend. Zij kunnen echter taken van reguliere VRS-militairen hebben overgenomen, waardoor deze beschikbaar zouden zijn voor inzet in frontgebieden.

"Joegoslavische" media maken melding van gevechten tussen Kroaten en Moslims in de westelijke Bosnische regio rond Bihac. Het initiatief zou zijn uitgegaan van Kroatische eenheden, die zouden proberen de stad Cazin op het Bosnische Vijfde Korps te veroveren. De betreffende strijd is niet bevestigd, maar Kroatische media hebben wèl aangekondigd dat er "aparte Kroatische autoriteiten" zijn opgezet in de regio-Velika Kladusa. Doel daarvan zou zijn de terugkeer van vluchtelingen mogelijk te maken. Er is al geruime tijd sprake van grote spanningen tussen Moslims en Kroaten rond Bihac. Kroatische media hadden reeds eerder gezinspeeld op de vestiging van afzonderlijke Kroatische gemeenten in de omgeving van Bihac.

De melding met betrekking tot Velika Kladusa is opmerkelijk, omdat dit de oorspronkelijke basis is van het voormalige Bosnische presidiumlid Abdic, die geruime tijd met Servische steun strijd heeft geleverd

tegen de ABiH. Nadat deze opstand door Bosnische regeringstroepen (en met Kroatische steun) was onderdrukt, is Abdic naar de Kroatische hoofdstad Zagreb gevlucht. Ondanks verzoeken van de Bosnische regering heeft Kroatië geweigerd Abdic uit te leveren. Het bericht omtrent de vestiging van Kroatische autoriteiten en een mogelijke terugkeer van vluchtelingen naar Velika Kladusa kan erop wijzen dat Kroatië met de gedachte speelt Abdic te betrekken bij het Kroatische bestuur in Velika Kladusa en omgeving. Een dergelijke stap zou de betrekkingen tussen Kroaten en Moslims zeker in deze regio, maar waarschijnlijk ook elders in Bosnië-Herzegovina negatief beïnvloeden.

Kroatië

In Erdut (oost-Slavonië) is eerder deze week een overeenkomst gesloten tussen de Kroatische regering en vertegenwoordigers van de Kroatische Serviërs over de toekomst van Sector Oost. Gedurende een nog nader te bepalen periode zal het gebied onder VN-auspiciën worden gedemilitariseerd. Tevens zal de vluchtelingen uit het gebied de gelegenheid worden geboden terug te keren. Hoewel dit niet expliciet in de tekst is opgenomen, kan uit het document worden afgeleid dat uiteindelijk het Kroatische gezag over oost-Slavonië zal worden hersteld. Met name dit aspect zal door de Kroatische autoriteiten worden gepresenteerd als een Servische erkenning van de Kroatische soevereiniteit over oost-Slavonië en van de uiteindelijke, vreedzame herintegratie van het gebied in het Kroatische staatsverband. Dat kan een rol spelen bij de campagne voor de komende parlementsverkiezingen in Kroatië. Bovendien kunnen de voorstanders van een politieke oplossing voor de kwestie oost-Slavonië, onder wie zich vermoedelijk ook president Tudjman en zijn minister van Buitenlandse Zaken Granic bevinden, met een beroep op het document van Erdut het hoofd bieden aan pleidooien van met name de Kroatische leger-top voor een gewapend optreden tegen Sector Oost.

Van Servische zijde is het document van Erdut onder meer ondertekend door de plv minister van Defensie van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië), Milanovic. In tegenstelling tot de meeste andere leden van de Krajina-regering geniet Milanovic een zeker gezag in oost-Slavonië, onder meer omdat hij uit dit gebied afkomstig is. Bovendien onderhoudt Milanovic relatief goede betrekkingen met het aangrenzende Servië. Hij staat onder druk van de Servische president Milosevic om concessies te doen aan de Kroaten, in de hoop dat daarmee de opheffing van de VN-sancties tegen "Joegoslavië" dichterbij wordt gebracht. Anderzijds staan de lokale Servische autoriteiten onder druk van de bevolking en van extreem-nationalistische Servische krachten en zullen zij niet de indruk willen wekken volledig voor de Kroatische eisen te zijn gezwicht. Vooralsnog is onzeker of dit akkoord daadwerkelijk de basis zal vormen voor herintegratie van oost-Slavonië in het Kroatische staatsverband. Veel zal afhangen van de verdere invulling van het akkoord (bijvoorbeeld de duur van de overgangperiode en garanties voor de Servische bevolking).

De belangrijkste Kroatische oppositiepartijen hebben aangekondigd in een groot aantal kiesdistricten gezamenlijke kandidaten te zullen presenteren. Aan deze coalitie wordt deelgenomen door onderling sterk verschillende partijen als de Liberale Partij, de Boerenpartij, de extreem-nationalistische Rechtvaardigheidspartij, de vorig jaar van de HDZ afgescheiden partij van het voormalige Joegoslavische presidiumlid Mesic en de partij die streeft naar autonomie op het schiereiland Istrië. Vrijwel alle oppositiepartijen hadden de regeringspartij HDZ ervan beschuldigd het tijdstip van de verkiezingen en

de omstandigheden waaronder deze plaatsvinden (zoals recente wijzigingen in de kieswet) in eigen voordeel te hebben vastgesteld. Onder meer het feit dat voor coalities een nog hogere kiesdrempel (meer dan 10%) geldt dan voor afzonderlijke partijen (5%), is de oppositie een doorn in het oog. Zelfs indien deze partijen er werkelijk in slagen gemeenschappelijke kandidaten te presenteren, zal het de HDZ overigens niet moeilijk vallen het oppositionele blok te verdelen door in te spelen op de verschillen en rivaliteiten tussen de diverse partijen in de coalitie.

Macedonië

De Macedonische president Gligorov is bij een bomaanslag in de Macedonische hoofdstad Skopje ernstig gewond geraakt. Onduidelijk is wie deze aanslag hebben uitgevoerd. Zoals bekend lijdt Macedonië onder een ernstige economische crisis en spanningen tussen etnische Macedoniërs en Albanen. Een deel van laatstgenoemde bevolkingsgroep streeft naar onafhankelijkheid, hetgeen weer heeft geleid tot protesten van extreem-nationalistische Macedoniërs. Gligorov heeft sinds het uitroepen van de Macedonische onafhankelijkheid gestreefd naar samenwerking tussen alle bevolkingsgroepen. Denkbaar is dat het verzet tegen deze politiek voor extremisten van één van beide bevolkingsgroepen aanleiding is geweest voor de aanslag op Gligorov.

Evenmin is uitgesloten dat de aanslag op Gligorov verband houdt met de recente akkoorden met Griekenland over verbetering van de onderlinge betrekkingen. Zoals bekend had Macedonië toegezegd een door de Grieken opgeëist cultuursymbool uit de nationale vlag te verwijderen in ruil voor opheffing van de Griekse blokkade aan de onderlinge grens. Het is niet uitgesloten dat radicaal-nationalistische Macedoniërs dit besluit als verraad van Gligorov c.s. hebben gezien en daarop hebben besloten tot een moordaanslag op het Macedonische staatshoofd.

Opmerkelijk is dat Gligorov kort vóór de aanslag een bezoek had gebracht aan zijn Servische ambtgenoot Milosevic. Daarbij zou zijn besloten tot een snelle wederzijdse erkenning van de soevereiniteit en de onderlinge grenzen. Tot op heden had "Joegoslavië" geweigerd de grens met Macedonië te erkennen, omdat er onduidelikheden zouden bestaan over het verloop ervan. Dit was aanleiding voor Macedonische vrees voor Servisch expansionisme, mede omdat er in noord-Macedonië een kleine Servische minderheid gevestigd is en extreem-nationalistische Serviërs Macedonië als zuid-Servië beschouwen. Niet uitgesloten is dat Milosevic daadwerkelijk bereid is de grens met Macedonië te erkennen, omdat dit de opheffing van de internationale sancties tegen zijn land dichterbij zou kunnen brengen. Tegen die achtergrond is het minder waarschijnlijk dat de aanslag op Gligorov het werk is geweest van Serviërs, tenzij het personen betreft die het beleid van Milosevic willen doorkruisen.

Gligorov geniet in Macedonië groot aanzien als de man die de onafhankelijkheid van het land heeft gerealiseerd. Er is geen opvolger beschikbaar die aanvaardbaar lijkt voor alle partijen. Daarom is na het eventuele verdwijnen van Gligorov een machtsstrijd en verdere polarisering van de politieke en etnische verhoudingen te verwachten.